

УДК 796.032

О.А. Макогон, В.О. Гунченко

Факультет військової підготовки Національного технічного університету «ХПІ», Харків

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ КРЕАТИВНОСТІ У БОЙОВІЙ ПІДГОТОВЦІ КУРСАНТІВ ПІДРОЗДІЛІВ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВВНЗ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Стаття присвячена актуальній темі фізичній і військово-технічній підготовці курсантів, виходячи з особистих креативних здібностей, а також за рахунок індивідуальних підходів до кожного. В контексті нової парадигми освіти автори пропонують дослідити кореляційний зв'язок між результатами виконання військовослужбовцями військово-прикладних нормативів та нормативів з фізичної підготовки.

Ключові слова: *військово-фізична підготовка, військово-технічні нормативи, результати фізичної та бойової підготовки, креативні здібності.*

Вступ

Постановка проблеми. Якість підготовки військових фахівців визначається багатьма факторами, одним з яких є рівень фізичної та військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів.

Сучасні соціально-політичні та економічні зміни, що відбуваються у суспільстві, вимагають у певній мірі і змін в системі фізичної підготовки військовослужбовців, в тому числі в системі бойової підготовки курсантів ВВНЗ.

Ця система характеризується складними процесами, що вимагають не тільки підвищення загальнокультурного рівня фахівця, формування та удосконалення спеціальних знань, вмінь та навичок майбутніх офіцерів, а й розвитку фізичних, психофізіологічних та морально-вольових якостей.

Сучасний бій висуває до підготовленості військовослужбовців такі вимоги як здатність виконувати висококоординовані дії швидко-силової спрямованості в умовах інтенсивних комплексних фізичних навантажень протягом тривалого часу, уміння швидко переходити від одного виду діяльності до іншого, не знижуючи її ефективність.

Звичайно, пошук шляхів підвищення якості цього виду підготовки курсантів повинен враховувати їх особисті здібності. Саме в цьому контексті проектування траєкторії навчання доцільно вибудувати в рамках особисто-орієнтованого та системно-діяльнісного підходів.

Аналіз літератури. У роботах [1-3] було виявлено наявність зв'язку між спортивними результатами та показниками креативності, а також між техніко-тактичної підготовки із урахуванням показників креативності.

Дослідження авторів швидкості спортивних рухів [4-6]. Цими дослідженнями було показано, що фізіологічний механізм швидкості рухів зв'язаний із функціональними властивостями моторної зони

центральної нервової системи, як її специфічна та багатофункціональна властивість і що усі форми прояви швидкості незалежні або мало залежні друг від друга. Виявлено, що максимальна частота рухів вище у осіб зі слабкою нервовою системою [7-10]. Швидкість в усіх специфічних формах її прояви визначають переважно двом факторам: оперативністю організації та регуляції рухового складу дії. Перший характеризує яскраво вираженою індивідуальністю, обумовленою генотипом та вдосконалюється у незначній ступені [4-8]. Другий підкоряється тренуванню та представляє основний резерв щодо розвитку швидкості.

Не виключено, що швидкість рухів є одною із основ (елементів) креативності: наприклад, швидкостю – число йде, яке виникає за одиницю часу, гнучкості – здатності перемикатися із одної ідеї на іншу за одиницю часу.

Задля вдосконалення системи фізичної підготовки курсантів ВВНЗ Ю.А. Бородин пропонує модель фізичної підготовки, в якій виділяє чотири етапи їх професійного становлення: адаптація до умов військової служби, первинну підготовку, закріплення професійних навичок та вмінь, вдосконалення бойової майстерності [1-3].

Таким чином, можна зробити висновок, що рівень військово-фізичної підготовки курсантів в даний час вимагає підвищеної уваги і до розумної діяльності, невід'ємним компонентом, якою є креативні здібності.

Метою даної статті є пошук методичних шляхів для інтенсифікації процесів фізичної підготовки та її зв'язок з системою професійної підготовки за результатами педагогічного експерименту.

В контексті нової парадигми освіти автори пропонують дослідити кореляційний зв'язок між результатами виконання військовослужбовцями військово-прикладних нормативів та нормативів з фізичної підготовки.

Викладення основного матеріалу

Суть педагогічного експерименту полягала у виявленні ролі креативних здібностей курсантів у виконанні ними таких, наприклад, військово-технічних нормативів, як контрольний огляд танка, установка і зняття акумуляторних батарей в танку. Крім того, в цьому експерименті було передбачено в з'ясуванні ролі креативних здібностей курсантів у успішності тренувань з виконання вище зазначених військово-технічних нормативів за рахунок вправ з розвитку сили протягом шести тижнів.

Результати педагогічного експерименту та їх аналіз. З метою визначення значущості креативних здібностей курсантів та можливого їх впливу на результати фізичної та бойової підготовки, авторами було проведено експертне опитування курсантів у кількості 25 осіб 3-го курсу спеціальності «Озброєння та військова техніка» за методикою О.В. Басенко [1-3]. Середній вік опитуваних склав 24,4 років. Експертне опитування складалося з 80-ти питань. Наведемо, як приклад декілька питань, які на наш погляд були більш близькими до військової підготовки курсантів:

№13 - в екстремальних ситуаціях ви частіше прислухаєтеся до голосу розуму, ніж до інтуїції?

№33 – чи проміркуєте ви варіанти вирішення важких проблем, перш ніж зробите вибір найбільш просунутого ?

№35 – чи любите ви роботу, що вимагає кмітливості, навіть якщо вона пов'язана з труднощами реалізації?

№36 - стикаючись з незвичайними проблемами, ви передбачаєте перспективи їх вирішення?

№39 - чи використовуєте ви гумор для виходу зі скрутних ситуацій?

№64 - в вашому тривалому творчості було багато невдач (в спорті, роботі)?

№72 - чи можете ви у своїй роботі піти на ризик, якщо шанси на успіх не гарантовані?

Після комп'ютерної обробки даних експерименту було здійснено ранжування складових креативності в порядку значимості (творчих здібностей курсантів (від 1 до 8) із зазначенням віку (таблиця 1). Креативність була оцінена за 10 - ти бальною шкалою (1-10) за методикою Вишняковій Н.Ф., Басенко О.В. [1-3, 11,12].

У табл. 1 представлений аналіз тестування курсантів на креативність. Нумерація курсантів представлена згідно протоколу (номер, результат, дата і ін.). Результати розташовані по спаданню.

Як бачимо, середнє значення креативності у курсантів характеризувалося значенням 8,4 балів (найбільше) і 3,6 (найменше).

Найбільший показник креативності дорівнював 10 (творче мислення), найменше – 1(творче ставлення до роботи і ризик в роботі).

У зв'язку з цим представляє великий інтерес з'ясувати виконання креативних здібностей на успішність тренувань з виконання курсантів таких військово-технічних нормативів як зняття і установка акумулятора і зовнішній огляд (табл. 2, 3).

Відомо, що виконання зазначених нормативів і їх поліпшення пов'язане додатково з тренуванням м'язів: кінцівок, шиї, спини, живота, а також з увагою і обережністю і певною часткою ризику. Поліпшення результату в порівнянні з нормою здійснювалося за рахунок додаткових силових вправ (на розсуд викладача) і виявлялося не менше через 4 тижні.

З табл. 2 випливає, що поліпшення щодо виконання нормативів: «Установка і зняття акумуляторної батареї» за рахунок фізичних тренувань проявляється у курсантів з певними високими креативу, такими як «Творче мислення», «Допитливість», «Ризики у роботі». Звичайно, не виключається внесок інших креативних показників у військово-фізичну підготовку. Так, курсанти, що характеризують високим креативом, під номером 1,19,17,22 при виконанні вище зазначених нормативів знизити час їх виконання на 100 сек. і 115 сек. відповідно. Курсанти під номерами 21,18 і 20, мають низький рівень креативності знизити час всього лише на 25-20 сек.

При виконанні курсантами нормативу «Контрольний огляд техніки» найхарактернішими креативними здібностями були такі: творче мислення, допитливість, інтуїція, творче відношення до роботи (табл. 3). З отриманих даних (табл. 3) успішність тренування спостерігалось у курсантів, які характеризуються високою креативністю. Курсанти під номерами 1, 19, 16, мають більш високі бали креативності були успішними в тренуваннях, зниження часу виконання нормативу на 140, 130, 110 сек. відповідно.

У курсантів по номером 20,21,24 час зниження виконання нормативу становило всього лише 60 сек.

Наведені дані свідчать про велику і не останню роль особистих креативних якостей у курсантів в їх військово-фізичної підготовці.

Результати проведених досліджень доводять доцільність використання засобів та методів фізичної підготовки для цілеспрямованого формування професійно значимих фізичних, психічних, військово-професійних якостей у профільних фахівців.

Висновки

1. Дані досліджень, свідчать про велику і не останню роль особистих креативних якостей у курсантів в їх військово-фізичної підготовці.

2. Рівень військово-фізичної підготовки курсантів в даний час вимагає у підвищенні вимог до розумової діяльності невід'ємним компонентом є креативні здібності.

3. Не виключається внесок інших креативних показників у військово-фізичну підготовку.

Таблиця 1

Аналіз тестування 131 навчальної групи на креативність

№	Творче мислення	Допитливість	Оригінальність	Уява	Інтуїція	Емоційність, емпатія	Почуття гумору	Творче відношення до роботи	Середнє значення	Ризик у роботі
1	10	7	9	7	9	9	8	8	8,4	1
19	7	10	9	8	7	7	9	9	8,3	1
16	8	7	10	8	8	6	7	6	7,5	1
6	8	5	8	6	8	8	7	7	7,1	1
23	8	5	8	6	8	8	7	7	7,1	1
25	8	5	8	6	8	8	7	7	7,1	1
17	10	6	6	7	6	6	7	5	6,6	1
22	10	6	6	7	6	6	7	5	6,6	1
2	7	8	7	6	5	4	8	6	6,4	1
8	9	4	6	4	6	6	7	9	6,4	1
14	7	5	5	6	6	8	5	5	5,9	1
15	10	5	7	5	9	6	2	3	5,9	1
12	7	5	6	7	6	6	4	5	5,8	1
10	4	5	6	4	6	4	10	5	5,5	1
13	7	1	6	5	8	7	2	8	5,5	1
11	7	3	5	3	8	6	4	6	5,3	1
9	8	4	8	4	6	3	2	6	5,1	1
4	5	6	1	6	5	6	8	3	5,0	1
7	6	5	4	3	5	6	6	5	5,0	0
18	3	2	4	6	5	4	2	5	3,9	0
20	3	2	4	6	5	4	2	5	3,9	0
21	3	2	4	6	5	4	2	5	3,9	1
3	8	2	3	2	3	1	7	4	3,8	0
24	3	5	2	6	3	2	5	4	3,8	1
5	3	5	2	2	8	7	1	1	3,6	0

Таблиця 2

Залежність виконання військово-технічних нормативів курсантами від креативних здібностей

№	Вік	Творче мислення	Допитливість	Ризик у роботі	Середнє значення	Установка АКБ	Зняття АКБ
						Успішність тренування	
1	25	10	7	1	6,0	100	115
19	25	7	10	1	6,0	100	115
17	24	10	6	1	5,7	100	115
22	24	10	6	1	5,7	100	115
16	24	8	7	1	5,3	90	100
2	23	7	8	1	5,3	90	100
15	26	10	5	1	5,3	90	100
6	26	8	5	1	4,7	88	98
23	25	8	5	1	4,7	88	98
25	25	8	5	1	4,7	88	98
8	24	9	4	1	4,7	88	97
14	23	7	5	1	4,3	68	76
12	26	7	5	1	4,3	68	76
9	24	8	4	1	4,3	68	76
4	23	5	6	1	4,0	60	70
11	25	7	3	1	3,7	50	60
7	23	6	5	0	3,7	50	60
10	25	4	5	1	3,3	45	50
3	23	8	2	0	3,3	45	50
13	24	7	1	1	3,0	40	45
24	25	3	5	1	2,9	36	39
5	23	3	5	0	2,7	33	36
21	23	3	2	1	2,0	25	28
18	24	3	2	0	1,7	20	23
20	24	3	2	0	1,7	20	23

Таблиця 3

Залежність виконання військово-технічних нормативів курсантами від креативних здібностей

№	Творче мислення	Допитливість	Інтуїція	Творче відношення до роботи	Середнє значення	Контрольний огляд	
						Успішність тренування	
1	10	7	9	8	8,5	140	
1	10	7	9	8	8,5	140	
19	7	10	7	9	8,3	130	
16	8	7	8	6	7,3	110	
6	8	5	8	7	7,0	100	
23	8	5	8	7	7,0	100	
25	8	5	8	7	7,0	100	
8	9	4	6	9	7,0	100	

1	2	3	4	5	6	7
17	10	6	6	5	6,8	95
22	10	6	6	5	6,8	95
15	10	5	9	3	6,8	95
2	7	8	5	6	6,5	90
13	7	1	8	8	6,0	88
11	7	3	8	6	6,0	88
9	8	4	6	6	6,0	88
14	7	5	6	5	5,8	85
12	7	5	6	5	5,8	85
7	6	5	5	5	5,3	83
10	4	5	6	5	5,0	81
4	5	6	5	3	4,8	79
3	8	2	3	4	4,3	76
5	3	5	8	1	4,3	76
18	3	2	5	5	3,8	60
20	3	2	5	5	3,8	60
21	3	2	5	5	3,8	60
24	3	5	3	4	3,8	60

4. Результати досліджень доводять доцільність використання засобів та методів фізичної підготовки для цілеспрямованого формування професійно значимих фізичних, психічних, військово-професійних якостей у профільних фахівців.

5. Представляє інтерес з'ясувати виконання креативних здібностей на успішність тренувань з виконання курсантів військово-технічних нормативів.

Список літератури

1. Басенко О.В., Градусов В.А. Креативность и динамика её развития в автоспорте (картинг) // Слобожанський науково-спортивний вісник: Зб. наук. статей - Харків: ХДАФК, 2003 – Вип.6.-С.64-67.
2. Басенко О.В., Градусов В.А. Методические основы совершенствования показателей креативности в автоспорте (картинге). // Слобожанський науково-спортивний вісник: Зб. наук. статей-Харків: ХДАФК, 2003 – Вип.117. – С. 84-85.
3. Басенко О.В. Креативність особистості в автоспорті // Молода спортивна наука. Зб. наук. Праць з галузі ФКтас.-Львів. 2003 - Вип.7.-Т.3.- С.28-31.
4. Верхошанский Ю. В. Основы специальной физической подготовки спортсменов. — М.: Физкультура и спорт, 1988. — 331с.

5. Сальников В.А. Возрастное и индивидуальное в структуре спортивной деятельности :монография / СибАДИ. – Омск : Изд-во СибАДИ, 2000 – 159 с.

6. Русанов, В. Я. Методы совершенствования специальной подготовки боксеров высокого класса в зависимости от многолетней динамики физических и психических качеств: дисс. канд. пед. наук : 13.00.04 / ВНИИ физ. культуры. - Москва, 1984 - 185 с.

7. Верхошанский Ю.В. Программирование и организация тренировочного процесса. - М.: ФиС, 1985. - 175 с.

8. Вишнякова Н.Ф. Психологические основы развития креативности в профессиональной акмеологии: дис. докт. психол. наук. — М., 1996. — 394 с.

9. Поляков В.А. Психология развития личности в системных отношениях. - М.,1999. - 182 с.

10. Богдавленська Д.Б. Психологія творчих здібностей: Учеб. Посібник для студентів вищ. Учеб. Заведеній. / Богдавленська Д.Б. — К: Академія, 2002 — 378 с.

11. Бронштейн, И.Н. Справочник по математике для инженеров и учащихся втузов [Текст] / И.Н.Бронштейн, К.А.Семендяев. – М.: Наука, 2007. – 708 с.

12. Выготский, Л.С. О психологических системах / Л.С.Выгодский – М.: Питер, 2001. – 467 с.

Надійшла до редколегії 2.08.2017

Рецензент: д-р техн. наук, проф. М.І. Адаменко, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Харків.

ИССЛЕДОВАНИЕ РОЛИ КРЕАТИВНОСТИ В БОЕВОЙ ПОДГОТОВКЕ КУРСАНТОВ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ ТЕХНИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВВУЗ ПО РЕЗУЛЬТАТАМ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ЭКСПЕРИМЕНТА

О.А. Макогон, В.А. Гунченко

Статья посвящена актуальной теме физической и военно-технической подготовке курсантов, исходя из личных креативных способностей, а также за счет индивидуальных подходов к каждому. В контексте новой парадигмы образования авторы предлагают исследовать корреляционную связь между результатами выполнения военнотружущими военно-прикладных нормативов и нормативов по физической подготовке.

Ключевые слова: военно-физическая подготовка, военно-технические нормативы, результаты физической и боевой подготовки, креативные способности.

DETERMINATION OF DEPENDENCIES BETWEEN STUDENTS' FOREIGN LANGUAGE PROFICIENCY AND THE LEVEL OF DEVELOPMENT OF THEIR GENERAL EDUCATIONAL SKILLS

H.A. Makogon, V.A. Gunchenko

The article is devoted to the actual theme of cadets' physical and military-technical training based on personal creative abilities as well as at the expense of individual approaches to each. In the context of the new educational paradigm the authors propose to investigate the correlation between the results of the implementation of military-applied standards and standards for physical training by military servicemen.

Keywords: military-physical training, military-technical normative, results of physical and combat training, creative abilities.